

คอมพิวเตอร์โปรแกรมมิ่ง (โครงการพีทีวน้อง)

เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของรุ่นพี่ในการถ่ายทอดความรู้แก่รุ่นน้อง เพื่อเสริมความเข้าใจในรายวิชา

*ยงยุทธ ชวนขุนทด, เมธัส ทองจันทร์, ศุภกร จิรศิริวรกุล, มัชฌิมา ประยูรณรัตน์

ประจำวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2568

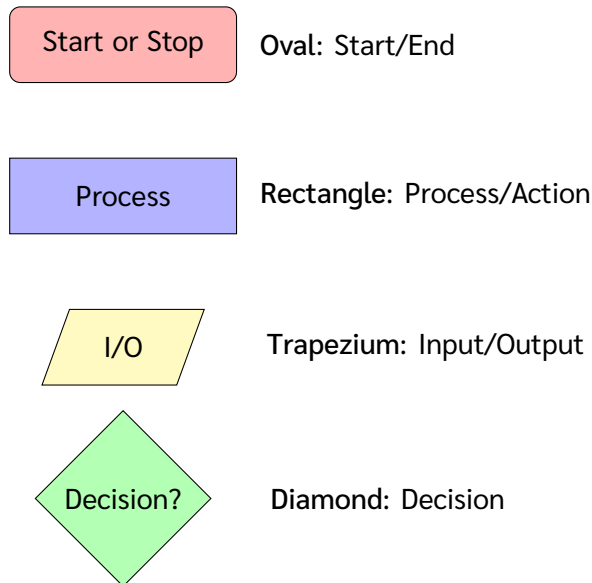
ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปทุมธานี

สารบัญ

1. ชนิดโฟลวชาร์ต (Flowchart Types)	2
2. ตัวแปรและชนิดข้อมูล (Variables and Data Types)	3
2.1. ตัวแปร (Variables)	3
2.2. ชนิดข้อมูล (Data Types)	4
3. คำสั่งแบบมีเงื่อนไข (Conditional Statements)	5
3.1. การใช้คำสั่ง if เบื้องต้น	5
3.2. การใช้คำสั่ง if-else เบื้องต้น	6
3.3. การใช้คำสั่ง if-elif-else เบื้องต้น	7
3.4. บททดสอบ	8
3.4.1 แบบฝึกหัดการใช้เงื่อนไข	9
4. การวนซ้ำ (Iteration)	10
4.1. การวนซ้ำด้วย for	12
4.1.1 การประยุกต์ใช้ร่วมกับ Conditional Statements	17

1. ชนิดโฟลวชาร์ต (Flowchart Types)

รูปที่ 1: ตัวอย่างโฟลวชาร์ตพื้นฐาน

โฟลวชาร์ต (Flowchart) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสดงลำดับขั้นตอนของกระบวนการหรืออัลกอริธึมในรูปแบบกราฟิก โฟลวชาร์ตประกอบด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แสดงถึงการเริ่มต้นหรือสิ้นสุด (Start/Stop), การดำเนินการ (Process), การตัดสินใจ (Decision), และการป้อนข้อมูลหรือแสดงผล (Input/Output) การใช้โฟลวชาร์ตช่วยให้เข้าใจและวางแผนการเขียนโปรแกรมได้ง่ายขึ้น

ในแต่ละสัญลักษณ์จะถูกเชื่อมด้วย ลูกศร (Arrow) เพื่อแสดงทิศทางของการไหลของข้อมูลหรือการดำเนินการในโฟลวชาร์ต การใช้โฟลวชาร์ตช่วยให้สามารถวางแผนและออกแบบโปรแกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยในการสื่อสารแนวคิดกับผู้อื่นได้ง่ายขึ้น

2. ตัวแปรและชนิดข้อมูล (Variables and Data Types)

สิ่งสำคัญในการเขียนโปรแกรมคือการเข้าใจตัวแปรและชนิดข้อมูล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการจัดเก็บและจัดการข้อมูลในโปรแกรม ตัวแปรใช้เพื่อเก็บข้อมูลที่สามารถเปลี่ยนแปลง (Mutable) และ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง (Immutable) ได้ในระหว่างการทำงานของโปรแกรม และชนิดข้อมูลกำหนดประเภทของข้อมูลที่ตัวแปรนั้นสามารถเก็บได้

2.1. ตัวแปร (Variables)

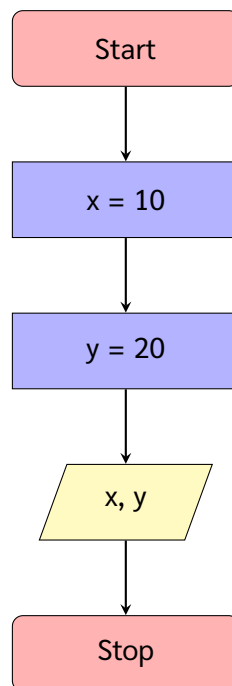
ตัวแปรเป็นชื่อที่ใช้เพื่ออ้างถึงข้อมูลที่เก็บอยู่ในหน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ ตัวแปรสามารถเปลี่ยนแปลงค่าได้ในระหว่างการทำงานของโปรแกรม และยังมีตัวแปรที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงค่าได้ (Immutable) เช่น ค่าคงที่ (Constants) ตัวแปรในภาษาโปรแกรมต่างๆ อาจมีรูปแบบการประกาศที่แตกต่างกัน

(ตัวอย่าง) ตัวแปรใน Python

```
1 x = 10
2 y = 20
3
4 print(x, y)
```

ผลลัพธ์

10 20

รูปที่ 2: ตัวอย่าง Flowchart ของการประกาศตัวแปร

2.2. ชนิดข้อมูล (Data Types)

ชนิดข้อมูล (Data Types) เป็นการกำหนดประเภทของข้อมูลในตัวแปรนั้นสามารถเก็บได้ ชนิดข้อมูลที่พบบ่อย ได้แก่

- Integer (int): ตัวเลขจำนวนเต็ม เช่น 1, 2, -3
- Float (float): ตัวเลขทศนิยม เช่น 3.14, -0.001
- String (str): ข้อความหรืออักขระ เช่น "Hello", "123"
- Boolean (bool): ค่าจริงหรือเท็จ เช่น True, False
- List (list): คอลเลกชันของข้อมูลที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น [1, 2, 3], ["apple", "banana"]
- Tuple (tuple): คอลเลกชันของข้อมูลที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น (1, 2, 3), ("apple", "banana")
- Dictionary (dict): คอลเลกชันของคู่คีย์-ค่า เช่น {"name": "John", "age": 30}

(ตัวอย่าง) ชนิดข้อมูลใน Python

```
1 # Integer
2 x = 10
3
4 # Float
5 y = 3.14
6
7 # String
8 name = "First"
9
10 # Boolean
11 is_active = True
12
13 # List
14 scores = [85, 90, 78, 92]
15
16 # Tuple
17 coordinates = (10.5, 20.3)
18
19 # Dictionary
20 person = {"name": "John", "age": 30}
21
22 print(x, y, name, is_active, scores, coordinates, person)
```

ผลลัพธ์

10 3.14 First True [85, 90, 78, 92] (10.5, 20.3) {'name': 'John', 'age': 30}

ในแต่ละชนิดข้อมูลจะมี Utility function (ฟังก์ชันที่ใช้ในการจัดการข้อมูล) ที่ช่วยให้สามารถทำงานกับข้อมูลได้ง่ายขึ้น

3. คำสั่งแบบมีเงื่อนไข (Conditional Statements)

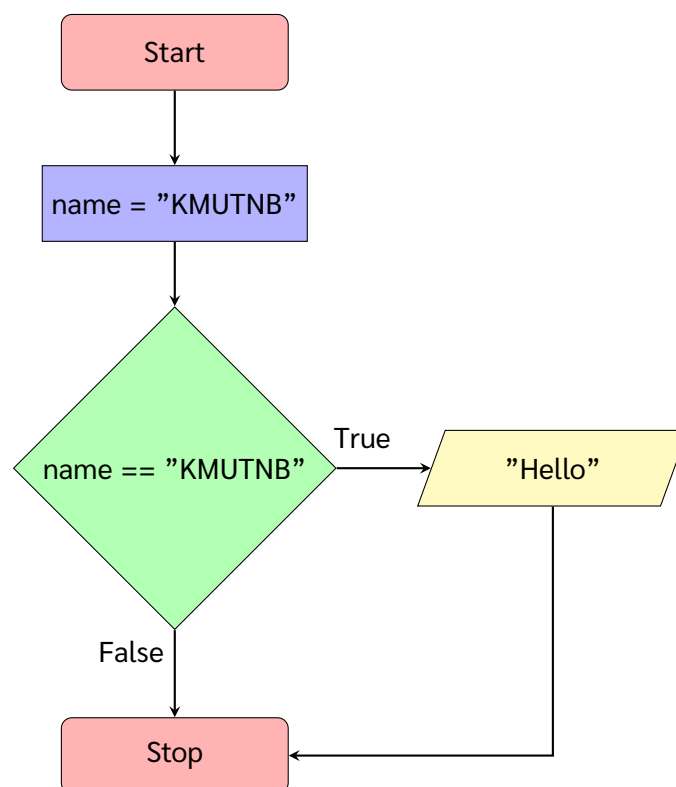
คำสั่งแบบมีเงื่อนไข (Conditional Statements) เป็นคำสั่งที่ใช้ในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรต่อไปในโปรแกรมตามเงื่อนไขที่กำหนด คำสั่งเหล่านี้ช่วยให้โปรแกรมสามารถทำงานได้อย่างยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ (โค้ดด้านล่าง)

3.1. การใช้คำสั่ง if เบื้องต้น

คำสั่ง if ใช้เพื่อตรวจสอบเงื่อนไข ถ้าเงื่อนไขเป็นจริง (True) จะทำการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบล็อกของ if ดังกล่าว
สิ่งที่ต้องการ: ฉันต้องการให้แสดงข้อความ 'Hello' หากตัวแปร 'name' มีค่าเป็น 'KMUTNB'

(ตัวอย่าง) การใช้ if ใน Python

```
1 name = "KMUTNB"
2
3 if name == "KMUTNB":
4     print("Hello")
```


รูปที่ 3: ตัวอย่างฟลวชาร์ตเงื่อนไข if

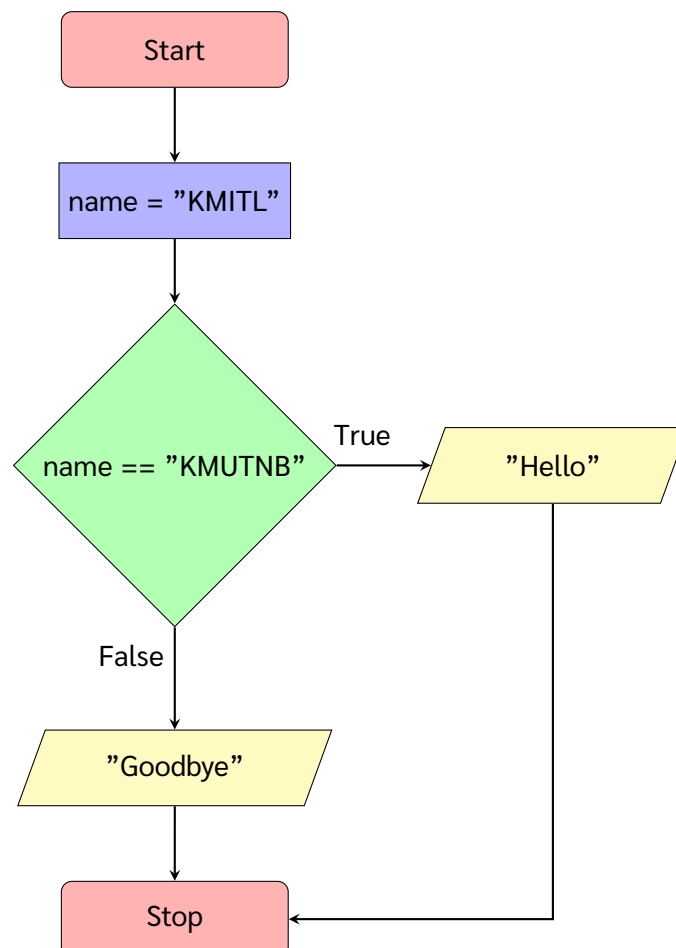
3.2. การใช้คำสั่ง if-else เบื้องต้น

คำสั่ง if-else ใช้เพื่อตรวจสอบเงื่อนไข ถ้าเงื่อนไขเป็นจริง (True) จะทำการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบล็อกของ if แต่ถ้าเงื่อนไขเป็นเท็จ (False) จะทำการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบล็อกของ else

สิ่งที่ต้องการ: ฉันต้องการให้แสดงข้อความ 'Hello' หากตัวแปร 'name' มีค่าเป็น 'KMUTNB' และแสดงข้อความ 'Goodbye' หากไม่ตรงกับเงื่อนไขใดๆ

(ตัวอย่าง) การใช้ if-else ใน Python

```
1 name = "KMITL"
2
3 if name == "KMUTNB":
4     print("Hello")
5 else:
6     print("Goodbye")
```


รูปที่ 4: ตัวอย่างโฟลวชาร์ตเงื่อนไข if-else

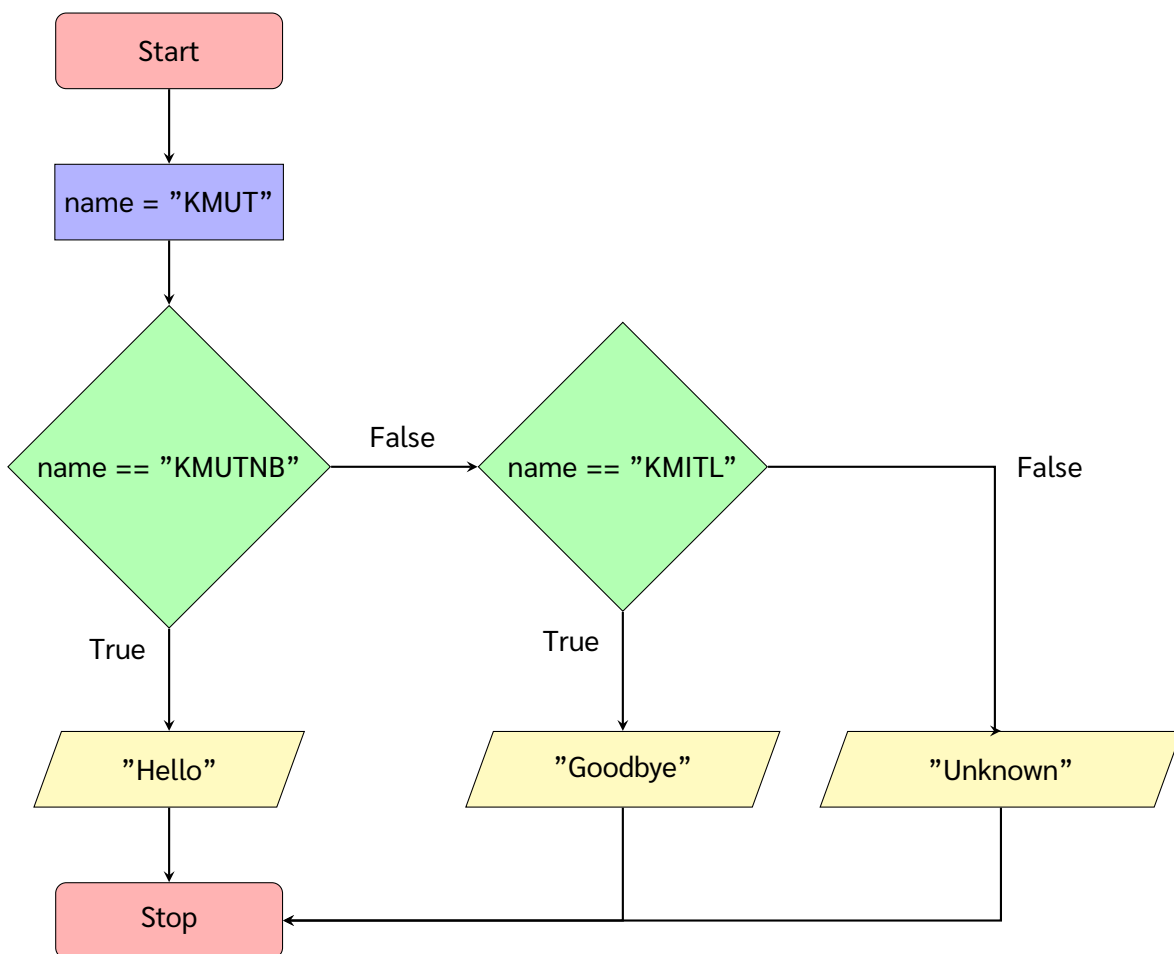
3.3. การใช้คำสั่ง if-elif-else เบื้องต้น

คำสั่ง if-elif-else ใช้เพื่อตรวจสอบหลายเงื่อนไข ถ้าเงื่อนไขแรกเป็นจริง (True) จะทำการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบล็อกของ if แต่ถ้าเงื่อนไขแรกเป็นเท็จ (False) จะตรวจสอบเงื่อนไขถัดไป (elif) และถ้าไม่มีเงื่อนไขใดเป็นจริง จะทำการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบล็อกของ else

สิ่งที่ต้องการ: ฉันต้องการให้แสดงข้อความ 'Hello' หากตัวแปร 'name' มีค่าเป็น 'KMUTNB' , แสดงข้อความ 'Goodbye' หากตัวแปร 'name' มีค่าเป็น 'KMITL' , และแสดงข้อความ 'Unknown' หากไม่ใช่ทั้งสองกรณี

(ตัวอย่าง) การใช้ if-elif-else ใน Python

```
1 name = "KMITL"
2
3 if name == "KMUTNB":
4     print("Hello")
5 elif name == "KMITL":
6     print("Goodbye")
7 else:
8     print("Unknown")
```


รูปที่ 5: ตัวอย่างโฟลวชาร์ตเงื่อนไข if-elif-else

3.4. บททดสอบ

แนะนำเครื่องหมายดำเนินการใหม่!

เครื่องหมายดำเนินการทางคณิตศาสตร์ (Arithmetic Operators) ที่ใช้ใน Python มีดังนี้:

- + : การบวก (Addition)
- - : การลบ (Subtraction)
- * : การคูณ (Multiplication)
- / : การหาร (Division) - ผลลัพธ์เป็นทศนิยม
- // : การหารปัดเศษลง (Floor Division) - ผลลัพธ์เป็นจำนวนเต็ม
- % : การหาเศษเหลือจากการหาร (Modulus)
- ** : การยกกำลัง (Exponentiation)

(ตัวอย่าง) การใช้ Arithmetic Operators

```
1 a = 10
2 b = 3
3
4 print("a + b =", a + b)
5 print("a - b =", a - b)
6 print("a * b =", a * b)
7 print("a / b =", a / b)
```

ผลลัพธ์

```
a + b = 13
a - b = 7
a * b = 30
a / b = 3.333333...
```

การใช้งาน Arithmetic Operators กับ Conditional Statements

(ตัวอย่าง) การใช้ Arithmetic ตรวจสอบเลข

```
1 number = 10
2
3 if number / 2 == 5:
4     print(f"{number}, Wow!")
5 else:
6     print(f"{number}, Okay!")
```

แนะนำคำสั่งใหม่!

หากต้องการรับค่าจากผู้ใช้ใน Python สามารถใช้คำสั่ง `input()` ได้ (ค่าชนิดข้อมูลเริ่มต้นของ `input()` คือ String) เช่น

```
1 name = input("Enter your name: ")
2 print("Hello", name)
```

ผลลัพธ์

```
Enter your name: <ใส่ชื่อของคุณ>
Hello <ชื่อของคุณ>
```

หากต้องการแปลงค่าที่รับเข้ามาเป็นชนิดข้อมูลอื่น เช่น แปลงเป็นจำนวนเต็ม สามารถใช้คลาส `int()` ได้ เช่น

```
1 name = int(input("Enter your age: "))
```

และอื่น ๆ เช่น แปลงเป็นจำนวนทศนิยมด้วย `float()`

3.4.1 แบบฝึกหัดการใช้เงื่อนไข

แบบฝึกหัดเพื่อฝึกการใช้คำสั่งเงื่อนไขในการแก้ปัญหาจริง พร้อมทำ **Flowchart** และ **โค้ด Python** ตามโจทย์ที่กำหนด

โจทย์ที่ 1: การตรวจสอบเลขคู่คี่

จงเขียนโปรแกรมที่รับตัวเลขจากผู้ใช้ และแสดงผลว่าตัวเลขนั้นเป็นเลขคู่หรือเลขคี่

โจทย์ที่ 2: การตรวจสอบค่าเฉลี่ย

จงเขียนโปรแกรมที่ค่าคะแนน 3 ส่วนจากผู้ใช้งาน และหาค่าเฉลี่ยของคะแนนนั้น ถ้าค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ให้แสดงผลว่า "ผ่าน" ถ้าน้อยกว่า 60 ให้แสดงผลว่า "ไม่ผ่าน"

โจทย์ที่ 3: การตรวจสอบอายุ

จงเขียนโปรแกรมที่รับอายุจากผู้ใช้ และแสดงผลว่า:

- อายุต่ำกว่า 13 ปี: เด็ก
- อายุ 13-19 ปี: วัยรุ่น
- อายุ 20-59 ปี: ผู้ใหญ่
- อายุ 60 ปีขึ้นไป: ผู้สูงอายุ

4. การวนซ้ำ (Iteration)

การวนซ้ำ (Iteration) เป็นกระบวนการที่ทำให้โปรแกรมสามารถทำงานซ้ำๆ ตามเงื่อนไขที่กำหนด การวนซ้ำช่วยให้สามารถทำงานกับชุดข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องเขียนโค้ดซ้ำๆ หลายครั้ง โดยทั่วไปแล้ว การวนซ้ำใน Python มีสองรูปแบบหลักคือ **for** และ **while**

แนะนำเครื่องหมายเปรียบเทียบ!

เครื่องหมายเปรียบเทียบ (Comparison Operators) ที่ใช้ในการตรวจสอบเงื่อนไข:

- **==** : เท่ากับ (Equal to)
- **!=** : ไม่เท่ากับ (Not equal to)
- **>** : มากกว่า (Greater than)
- **<** : น้อยกว่า (Less than)
- **>=** : มากกว่าหรือเท่ากับ (Greater than or equal to)
- **<=** : น้อยกว่าหรือเท่ากับ (Less than or equal to)

(ตัวอย่าง) การใช้ Comparison Operators

```
1 age = 20
2 score = 85
3
4 # Comparison Operators
5 print("age > 18:", age > 18)           # True
6 print("score <= 90:", score <= 90)     # True
7 print("age != 25:", age != 25)        # True
8 print("age == 20:", age == 20)        # True
9 print("score >= 80:", score >= 80)     # True
10 print("age < 25:", age < 25)          # True
```

ผลลัพธ์

```
age > 18: True
score <= 90: True
age != 25: True
age == 20: True
score >= 80: True
age < 25: True
```

แนะนำเครื่องหมายตรรกะ!

เครื่องหมายตรรกะ (Logical Operators) ที่ใช้ในการรวมเงื่อนไขหลายๆ อัน:

- **and** : และ - ต้องเป็นจริงทั้งสองฝั่ง
- **or** : หรือ - เป็นจริงฝั่งใดฝั่งหนึ่ง
- **not** : ไม่ - กลับค่าความจริง หรือ กลับค่าเป็นเท็จ
- **in** : อยู่ใน - ตรวจสอบว่าข้อมูลอยู่ในชุดข้อมูลหรือไม่

(ตัวอย่าง) การใช้ Logical Operators

```
1 age = 20
2 score = 85
3 name = "Alice"
4 subjects = ["Math", "Science", "English"]
5
6 # Logical Operators
7 print("age > 18 and score >= 80:", age > 18 and score >= 80) # True
8 print("age < 18 or score > 90:", age < 18 or score > 90)      # False
9 print("not (age < 18):", not (age < 18))                      # True
10
11 # In Operator
12 print("'Math' in subjects:", "Math" in subjects)              # True
13 print("'Art' in subjects:", "Art" in subjects)                # False
14 print("'Alice' in name:", "Alice" in name)                   # True
```

ผลลัพธ์

```
age > 18 and score >= 80: True
age < 18 or score > 90: False
not (age < 18): True
'Math' in subjects: True
'Art' in subjects: False
'Alice' in name: True
```

เครื่องหมาย ตรรกะ หรือ เปรียบเทียบ ที่เห็นตามเนื้อหาด้านบนทั้งหมด สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานกับ if-elif-else (Conditional Statements) ได้เช่นกัน ซึ่งทำให้เราสามารถตรวจสอบเงื่อนไขได้อย่างยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.1. การวนซ้ำด้วย for

คำสั่ง **for** ใช้ในการวนซ้ำผ่านชุดข้อมูล เช่น รายการ (List), ทูเพิล (Tuple), หรือช่วงของตัวเลข (Range) โดยจะทำงานตามจำนวนรอบที่กำหนดไว้ในชุดข้อมูลนั้นหรือตามจำนวนของข้อมูล

แนะนำคำสั่งใหม่!

range(start, stop, step) เป็นฟังก์ชันที่ใช้สร้างลำดับของตัวเลข โดยมี 1 พารามิเตอร์ที่จำเป็นต้องใส่คือ start ส่วน stop และ step เป็นพารามิเตอร์ที่ไม่จำเป็นต้องใส่

หากต้องการให้มีการหยุดที่ระยะห่างที่กำหนด สามารถใส่ตัวเลขได้ เช่น `range(0, 10)` ผลลัพธ์จะเป็นตัวเลขตั้งแต่ 0 ถึง 9 แต่ถ้าหากต้องการให้มีการเพิ่มทีละ 2 สามารถใช้ `range(0, 10, 2)` ได้ ซึ่งจะได้ผลลัพธ์เป็น 0, 2, 4, 6, 8

(ตัวอย่าง) การวนซ้ำด้วย range(...) กับ start ใน Python

```
1 for i in range(3):  
2     print("Iteration", i)
```

ผลลัพธ์

Iteration 0
Iteration 1
Iteration 2

(ตัวอย่าง) การวนซ้ำด้วย range(...) กับ stop ใน Python

```
1 for i in range(0, 2):  
2     print("Iteration with stop", i)
```

ผลลัพธ์

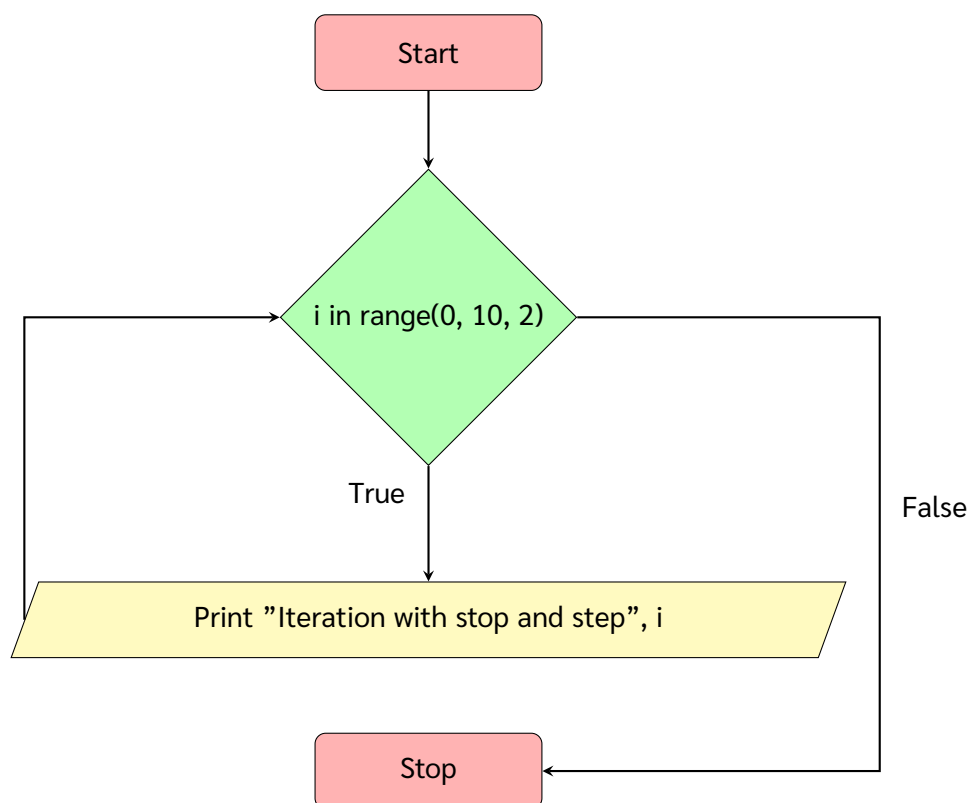
Iteration with stop 0
Iteration with stop 1

(ตัวอย่าง) การวนซ้ำด้วย range(...) กับ step ใน Python

```
1 for i in range(0, 10, 2):  
2     print("Iteration with stop and step", i)
```

ผลลัพธ์

Iteration with stop and step 0
Iteration with stop and step 2
Iteration with stop and step 4
Iteration with stop and step 6
Iteration with stop and step 8

รูปที่ 6: ตัวอย่างโฟลวชาร์ตการวนซ้ำด้วย range(start, stop, step)

ไขข้อสงสัย!

โฟลวชาร์ต (Flowchart) สามารถวางรูปแบบใดก็ได้ ตามความเหมาะสมของลักษณะการทำงานของโปรแกรม โดยทิศทางของลูกศรจะชี้ไปยังขั้นตอนถัดไปที่ต้องดำเนินการ การใช้โฟลวชาร์ตช่วยให้เข้าใจลำดับการทำงานของโปรแกรมได้ง่ายขึ้น

แนะนำคำสั่งใหม่!

`len(obj)` คือฟังก์ชันที่ใช้ในการหาความยาวของชุดข้อมูล เช่น รายการ (List), สตริง (String), ทูเพิล (Tuple) หรือ ดิกชันนารี (Dictionary) เป็นต้น

ซึ่งฟังก์ชันดังกล่าวจะคืนค่ากลับมาเป็น **จำนวนเต็ม (Integer)** ของชุดข้อมูล นั้นๆ ที่คุณใช้ `len(...)`

หากเป็น Dictionary จะนับจำนวนคีย์ (Keys) ที่มีอยู่ใน Dictionary นั้น ๆ

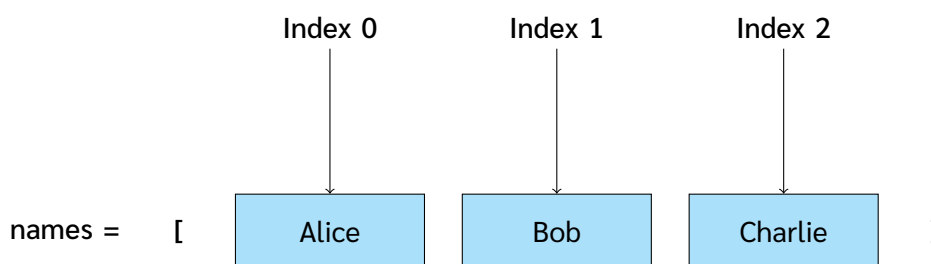
(ตัวอย่าง) การใช้ฟังก์ชัน `len(...)` ใน Python

```
1 names = ["Alice", "Bob", "Charlie"]
2 print(len(names))
```

ผลลัพธ์

3

Index หรือ ดัชนี เป็นตัวเลขที่ใช้ระบุตำแหน่งของสมาชิกในชุดข้อมูล เช่น รายการ (List) ใน Python โดยเริ่มนับจาก 0 ดังนั้นสมาชิกแรกจะมีดัชนีเป็น 0, สมาชิกที่สองจะมีดัชนีเป็น 1 และต่อไปเรื่อย ๆ

`len(names) = 3`

รูปที่ 7: การแสดงดัชนี (Index) ของรายการ (List) ใน Python

ไขข้อสงสัย!

ดัชนี (Index) ในรายการ (List) เริ่มนับจาก 0 เสมอ ดังนั้นรายการที่มี 3 สมาชิก จะมีดัชนีเป็น 0, 1, และ 2 ตามลำดับ

การใช้ `names[0]` จะได้ค่า "Alice", `names[1]` จะได้ค่า "Bob", และ `names[2]` จะได้ค่า "Charlie"

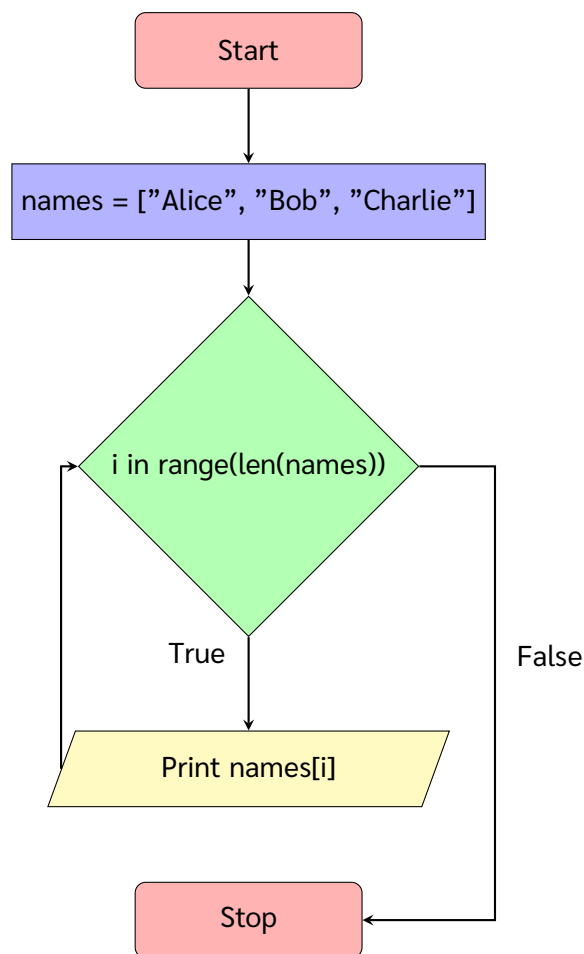
ฟังก์ชัน `len(names)` จะคืนค่าจำนวนสมาชิกทั้งหมดในรายการ ซึ่งในกรณีนี้คือ 3

(ตัวอย่าง) การวนซ้ำด้วย range(...) กับ len(...) ใน Python

```
1 names = ["Alice", "Bob", "Charlie"]
2 for i in range(len(names)):
3     print(names[i])
```

ผลลัพธ์

Alice
Bob
Charlie

รูปที่ 8: ตัวอย่างโฟลวชาร์ตการวนซ้ำด้วย for กับ range(...) และ len(...)

หากต้องการวนซ้ำผ่าน ตัวแปร ลิสต์ (List) หรือทูเพิล (Tuple) โดยตรง สามารถใช้คำสั่ง `for` ได้โดยไม่ต้องใช้ `range` เพียงแค่ใช้ Logical Operator อย่าง `in ...` เพื่อวนซ้ำผ่านสมาชิกของลิสต์หรือทูเพิลนั้น ๆ

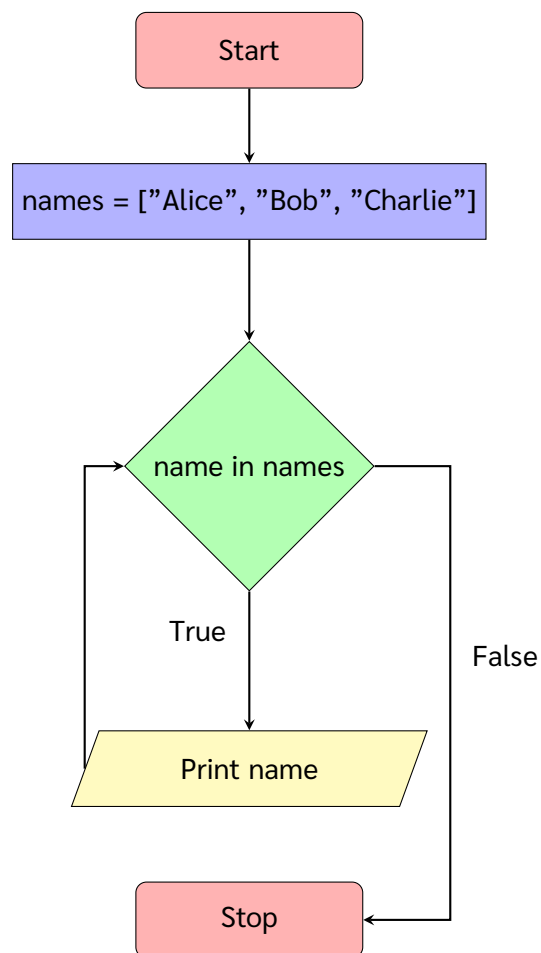

(ตัวอย่าง) การวนซ้ำด้วย for ใน Python

```
1 names = ["Alice", "Bob", "Charlie"]
2
3 for name in names:
4     print(name)
```

ผลลัพธ์

Alice
Bob
Charlie

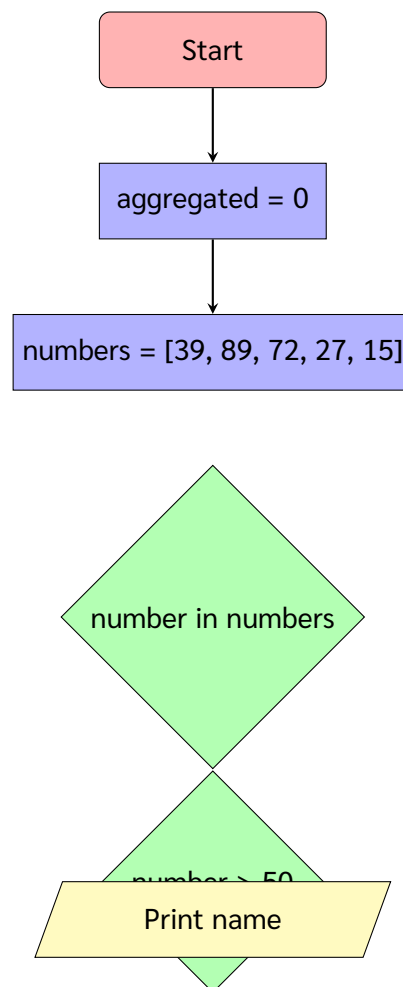
รูปที่ 9: ตัวอย่างฟลวชาร์ตการวนซ้ำด้วย for กับ ลิสต์ ธรรมดา

4.1.1 การประยุกต์ใช้ร่วมกับ Conditional Statements

การใช้คำสั่ง **for** ร่วมกับ **if** ช่วยให้สามารถกรองข้อมูลหรือทำงานกับข้อมูลที่ตรงตามเงื่อนไขได้ เช่น การหาค่าที่ตรงตามเงื่อนไขในลิสต์ ซึ่งมีประโยชน์มาก ในการจัดการชุดข้อมูลที่มีจำนวนมาก (ตัวอย่างด้านล่าง)

(ตัวอย่าง) การวนซ้ำพร้อมประยุกต์ใช้เงื่อนไข ใน Python

```
1 aggregated = 0
2 numbers = [39, 89, 72, 27, 15]
3
4 for number in numbers:
5     if number > 50:
6         print("That's a big number:", number)
7
8     aggregated += number
9
10 print("Total sum:", aggregated)
```


รูปที่ 10: ตัวอย่างฟลวชาร์ตการวนซ้ำด้วย for กับ ลิสต์ ตรงๆ